

Henryk Wojciechowski

1922–2004

3 lipca 2004 roku zmarł nagle Profesor Henryk Wojciechowski, przeżywszy 82 lata. Pracował do ostatnich swoich dni. Jeszcze 1 lipca 2004 roku uczestniczył w uroczystym pożegnaniu w Katedrze Handlu Międzynarodowego.

Był znakomitym praktykiem, znawcą światowych problemów rolnictwa i wyżywienia, oraz cenionym ekspertem w dziedzinie rynku i handlu międzynarodowego. Był zamożnym i niestrudzonym nauczycielem akademickim i wychowawcą wielu roczników ekonomistów. W swojej pracy dydaktycznej umiejętnie wykorzystywał doświadczenia wyniesione z praktyki gospodarczej. W jego działalności można wyróżnić dwa okresy, a mianowicie kilkanaście lat pracy w praktyce gospodarczej oraz ponad 30 lat pracy naukowo-badawczej i dydaktycznej. Był czynny zawodowo 55 lat, nie licząc przymusowej pracy w czasie okupacji niemieckiej.

Urodził się 15 lipca 1922 roku w Poznaniu w rodzinie robotniczej jako syn Maksymiliana i Franciszki z domu Stefaniak. Po ukończeniu szkoły podstawowej uczęszczał do Gimnazjum A. Mickiewicza w Poznaniu, gdzie w 1939 roku uzyskał tzw. małą maturę. Wybuch II wojny światowej przerwał jego edukację. Arbeitsamt skierował go do przymusowej pracy. Po zakończeniu wojny kontynuował naukę w Liceum Handlowym w Poznaniu. Świadectwo dojrzałości otrzymał w 1946 roku. W tym samym roku podjął studia w Akademii Handlowej w Poznaniu. Ukończył je 26 września 1948 roku, otrzymując dyplom nauk ekonomiczno-handlowych, a 14 listopada 1949 roku uzyskał magisterium nauk ekonomiczno-handlowych tej Uczelni.

Po ukończeniu studiów zaczął pracować w Warszawie w Centrali Handlu Zagranicznego „Pantex”, przejętej następnie przez „Varimex”. W lutym 1951 roku powrócił do Poznania i podjął pracę w Przedsiębiorstwie Zaopatrzenia Szkół „Cezas” na stanowisku dyrektora. Pełniąc tę funkcję, zorganizował różne placówki tego przedsiębiorstwa na terenie województw poznańskiego i zielonogórskiego. Pracował tu do kwietnia 1958 roku. W czasie tej pracy kontynuował studia przygotowujące go do pracy naukowo-badawczej, które rozpoczął już w czasie pobytu w Warszawie, będąc na studiach doktoranckich na Wydziale Handlowym Szkoły Głównej Planowania i Statystyki. Pracując w Poznaniu, pełnił w okresie 1951–1953, funkcję asystenta w Katedrze Ekonomiki Handlu Wyższej Szkoły Ekonomicznej. Studiował też prawo na UAM w la-

tach 1953–1954. W kwietniu 1958 roku podjął pracę w Zarządzie Międzynarodowych Targów Poznańskich. Pracował tam do końca października 1968 roku. Przygotował i obronił w tym czasie rozprawę doktorską.

Doktoryzował się 18 kwietnia 1964 roku na Wydziale Ogólno-Ekonomicznym WSE w Poznaniu na podstawie rozprawy *Targi jako forma rynku*, napisanej pod kierunkiem prof. Ludwika Jankowiaka. Habilitował się 21 czerwca 1979 roku w Akademii Ekonomicznej w Poznaniu na podstawie dorobku naukowo-badawczego i dydaktycznego oraz monografii *Przemiany strukturalne na światowym rynku żywności* (Wydawnictwo AE, Poznań 1978), uzyskując stopień doktora habilitowanego nauk ekonomicznych w zakresie ekonomiki handlu zagranicznego. Praca ta uzyskała nagrodę ministra. Tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego otrzymał 20 listopada 1986 roku, a tytuł profesora zwyczajnego w 1990 roku.

1 listopada 1968 roku zaczął pracować w Centralnym Ośrodku Gospodarki Magazynowej, będąc kolejno adiunktem i kierownikiem Zakładu Informacji. W lutym 1974 roku został docentem w tej instytucji, a w następnym miesiącu podjął pracę w charakterze adiunkta w Zakładzie Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych w Instytucie Ekonomiki Obrotu Towarowego kierowanym przez prof. Zbigniewa Zakrzewskiego. Odtąd na stałe związał się z Uczelnią, uzyskując kolejno wszystkie stopnie i tytuły naukowe do profesora zwyczajnego włącznie.

Po dwóch latach pracy w Akademii Ekonomicznej uzyskał w 1976 roku stanowisko docenta. Funkcję kierownika Zakładu Organizacji i Techniki Handlu Zagranicznego zaczął pełnić w październiku 1976 roku. Od października 1981 roku do listopada 1984 roku był zastępcą dyrektora ds. dydaktyczno-naukowych Instytutu Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych, a w okresie 1984–1987 pełnił funkcję prodziekana Wydziału Ekonomiki Produkcji Akademii Ekonomicznej.

Dorobek Profesora Wojciechowskiego jest znaczący. Obejmuje ponad 70 pozycji bibliograficznych, w tym 7 monografii (3 jako współautor), 2 podręczniki we współautorstwie, 9 skryptów, 27 artykułów naukowych. Tematyka publikacji ma charakter interdyscyplinarny. Można w niej wyróżnić kilka nurtów tematycznych dotyczących przemian strukturalnych światowego rynku żywności, organizacji międzynarodowej współpracy gospodarczej, promocji targowej i wystawienniczej, międzynarodowych rynków towarów i usług oraz interwencjonizmu w stosunkach międzynarodowych. Publikacje te były i są nadal cenione przez czytelników oraz znane w kraju, a także za granicą.

Szczególnie cenione są publikacje Profesora dotyczące światowego rynku rolno-żywnościowego. Do podjęcia badań tej problematyki zainspirował go staż naukowy w Rzymie w 1977 roku w Organizacji ds. Wyżywienia i Rolnictwa (Food Agricultural Organization – FAO). Po opublikowaniu pracy habilitacyjnej, która dotyczyła tej tematyki, rozwinął badania nad współczesnym i przyszłym stanem stosunków rolno-żyw-

nościowych na świecie. Znalazły one odbicie w monografii *Światowy rynek żywnościowy* (PWN, Warszawa 1980). Rozważania w tej publikacji mają charakter systemowy i wiążą problemy świata z szeroko ujętym tłem ekonomicznym współczesnej gospodarki. W badaniach zwrócono uwagę na potrzebę reformy współczesnego światowego rynku żywności i na przewidywane kształtowanie się sytuacji żywnościowej świata. Profesor Henryk Wojciechowski był bowiem jednym z niewielu ekonomistów, który stale wzbogacał dorobek w dziedzinie problematyki gospodarowania żywnością w zakresie światowym.

Do najważniejszych jego prac z tego zakresu należą: wymieniona już praca habilitacyjna, *Światowy rynek żywnościowy* (PWN, Warszawa 1980), *Światowa gospodarka żywnościowa* (PWN, Warszawa 1987), *Effektivitaet der Messen, Gesellschaft fuer Marktforschung* (Hamburg 1971), *Międzynarodowe rynki towarowe* (PWE, Warszawa 1991).

Analiza światowego rynku rolno-żywnościowego była także przedmiotem badań zespołu kierowanego przez Henryka Wojciechowskiego. Przeprowadzając te badania w latach 1981–1984, skoncentrowano się na problematyce sytuacji rolnictwa Trzeciego Świata oraz działaniach na rzecz rozwoju krajów rozwijających się. Wypracowano teoretyczny model przewidywanych przyszłych rozwiązań integrujących rolnictwo Trzeciego Świata. Na seminarium FAO w Warszawie w maju 1984 roku uznano, że opracowany model integrowania gospodarki rolno-żywnościowej może służyć także krajom o innym stopniu zaawansowania gospodarczego, w tym również krajom ustroju socjalistycznego.

Drugi kierunek badań Profesora dotyczył organizacyjno-technicznych form działania uczestników rynku międzynarodowego. Jego uwagę przykuwały problemy rynków zorganizowanych, oddziaływania regulujące i protekcjonistyczne na rynek międzynarodowy oraz formy racjonalizacji działalności rynkowej. Tematyka ta wiązała się ściśle z procesem dydaktycznym, z wykładami z zakresu organizacji handlu zagranicznego i międzynarodowego. Owa problematyka znalazła wyraz w podręczniku *Organizacja i technika handlu zagranicznego* (PWE, Warszawa 1988), napisana na zamówienie wydawnictwa (około 60% tekstu jest autorstwa Profesora). Drugie wydanie tej książki ukazało się w roku następnym.

Henryk Wojciechowski wypromował 5 doktorów, kierował 182 pracami magisterskimi. W latach 1974–1980 był opiekunem Studenckiego Koła Naukowego Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych. W okresie tym Koło działało prężnie. Organizowało wiele ogólnopolskich spotkań seminaryjnych i brało udział w seminariach zagranicznych – w Bratysławie, Lipsku, Pradze i Rotterdamie, odnosząc sukcesy.

Od 1978 roku Profesor był członkiem Zespołu Dydaktyczno-Wychowawczego przy Ministerstwie Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki dla kierunku ekonomika i organizacja handlu zagranicznego. Od 1949 roku współpracował z Polskim Towarzy-

stwem Ekonomicznym, od 1972 roku z Towarzystwem Naukowym Organizacji i Kierownictwa, a od 1974 roku także z Poznańskim Towarzystwem Przyjaciół Nauk. Na emeryturę przeszedł w 1992 roku. Nadal jednak pracował na część etatu. Za swoje osiągnięcia otrzymał w 1986 roku Srebrny Krzyż Zasługi oraz dwukrotnie nagrody ministra.

Profesor miał bogatą osobowość, szerokie zainteresowania. Sumienność, zaangażowanie we wszystko, co robił, i głęboka potrzeba, by dzielić się swoją wiedzą i doświadczeniem, przyczyniły się do tego, że był bardzo szanowany i ceniony jako wykładowca, promotor oraz autor licznych publikacji. Nie uprzedzał się do nikogo, dostrzegając tylko dobre strony otaczających go osób i odnosząc się z szacunkiem do każdego. Potrafił uważnie słuchać, z pełnym zrozumieniem podchodził do wielu spraw, chętnie pomagał i niczego nie oczekiwał w zamian. Nieprzeciętna uprzejmość, urok osobisty oraz ujmujący sposób bycia połączone z szeroką wiedzą i bogatym doświadczeniem praktycznym powodowały, że jego wykłady i seminaria cieszyły się dużym zainteresowaniem. W pamięci uczniów, współpracowników i tych, którzy go znali, pozostanie jako człowiek koleżeński, skromny, życzliwy, nieustrudzony nauczyciel i wychowawca, a także jako wybitny znawca oraz miłośnik muzyki klasycznej i sztuki.

Franciszek Krzykała